

Posudek diplomové práce Jany Drengubákové: Jazykový obraz rodiny v evangeliích ekumenického překladu

Předložená diplomová práce zachycuje a popisuje jazykový obraz rodiny v evangeliích ekumenického překladu bible. Volba tématu byla mj. motivována tím, že českou kulturu výrazně formovalo křesťanství. Tuto skutečnost se v práci podařilo na konkrétním a dílčím jazykovém materiálu dobře ilustrovat. Diplomantka postupovala při zpracování tématu značně samostatně, od počátku měla jasně stanovený cíl a promyšlenou koncepci. Tu zevrubně popsala a kompozici práce přehledně načrtla v 2. kapitole své práce. S cílem přiblížit specifický charakter biblických textů nejdříve (ve 3. kapitole) připomněla okolnosti vzniku evangelií a problematiku biblického překladu (aniž by se jím dále zabývala, neboť překlad přesahuje vymezený tematický rámec práce). Poté objasnila a charakterizovala metodologická východiska (4. kapitola), která využila při následné analýze pojmu rodina a společenského pojetí rodiny v novozákonní době a v současné české společnosti (5. kapitola) a dále také při rozboru jazykového obrazu rodiny v textech evangelií (6. kapitola). V závěrečné části práce (7. kapitola) pak shrnula zjištěné paralely a rozdíly v uvedených pojetích rodiny (např. ve vztahu k předpokládané zkušenosti čtenářů evangelijních textů, vzhledm k rozlišení užší a širší rodiny apod.).

K vlastnímu jazykovému obrazu rodiny (včetně rodinných vztahů) využila diplomantka lexikografické zpracování lexému *rodina* ve vybraných naučných, výkladových a speciálních slovnících (etymologických, slovníku neologismů a synonym). Postuláty kognitivní lingvistiky jako metodologický základ jí pak umožnily sledovat biblické texty v širších souvislostech a zároveň poskytly nástroj pro popis některých důležitých (ustálených) metafor. Terminologicky vycházela z pojetí základních lexikologických pojmů, jak jsou vymezeny v České lexikologii.

V analytických částech práce (při popisu jazykového obrazu lexému rodina a lexémů s ním souvisejících) diplomantka důsledně, soustavně a hojně dokládala svá tvrzení ilustračními příklady, příp. dále odkazovala na excerpované texty. K dobré orientaci v práci slouží desetinné číslování kapitol a podkapitol, umožňující odkazovat v rámci celého textu, čehož diplomantka důsledně využívala. Obsáhlý excerpční materiál jí poskytl mnoho příkladů k analýze, na druhé straně představoval i jistá úskalí (obsahová náročnost a „vzdálenost“ sdělení, značný rozsah textů). Diplomantka prokázala dobrou znalost obsahové i jazykové stránky evngelijních textů. Diplomová práce je přehledná, její obsah je adekvátně hierarchicky uspořádán. Text je psán srozumitelně, vesměs výstižně a jazykově správně. Narazila jsem jen na některé dílčí obsahové či formulační nepřesnosti či nedostatky. Uvádím je v přehledu:

A) Obsahové nepřesnosti či nejednoznačnost vyjádření (prosím vysvětlit či blíže interpretovat):

1).Kapitola 3.2 Specifika a metodologie biblického překladu, s. 11:

Asonance slov s podobnou referencí, homonymie, sémantické zdůrazňování slov v rýmech atd. se při překladu do jiných jazyků většinou ztrácí. Ovšem i tyto hříčky mohou ovlivňovat naši interpretaci, zvukové asociace v mateřštině také do určité míry formují čtenářské porozumění textům. – Jsou tedy někde (v českých překladech) takové „nepřeložitelné“ případy? Na základě čeho (jakého jazyka) se posuzují či podle čeho se označují jako nepřeložitelné?

2) Kapitola 3.2 Specifika a metodologie biblického překladu, s. 11:

Z metodologického hlediska můžeme hovořit na jedné straně o doslovných překladech, kdy jsou důsledně zachovávány významy i formy slov zdrojového jazyka (často bez ohledu na kontext), ... – Jde při doslovném překladu opravdu o zachování formy slova (utvářenosti, formální podoby lexému)?

3) Kapitola 3.2 Specifika a metodologie biblického překladu, s. 11:

Většina současných biblických překladů se pokouší o kompromis mezi oběma polohami – jde o balancování mezi snahou o přesnost a snahou o srozumitelnost přeloženého textu. Znamená to tedy, že se přesnost a srozumitelnost vylučují? Není tomu spíše naopak – že jdou ruku v ruce?

4) Kapitola 3.2.1 Český ekumenický překlad, s. 12:

Podobným směrem se tedy pokouší jít i Český ekumenický překlad, v němž se pak nutně odráží i rozkolísané stylové hodnocení jazykových prostředků, které je pro češtinu charakteristické. – O jaké stylové hodnocení jde přesněji (kde je uvedeno, z jaké doby?).

4) Kapitola 3.5 Metafora a metonymie v bibli, s. 14:

A co je důležité, i když pro nás už těžko pochopitelné, slova tehdy měla moc proměnit realitu (např. zaklínadlo). – Pouhé slovo (jeho pronesení) tehdy opravdu proměnilo skutečnost? A dnes může/nemůže?

5) Kapitola 3.5 Metafora a metonymie v bibli, s. 15:

Odborný jazyk je stále komplikovanější... – Jak komplikovanější? A jen odborný jazyk?

6) Kapitola 6.3 Dítě, s. 47:

*SSJČ (1989, s. 326) uvádí následující významy lexému dítě...: – Jinde se v obdobných případech používá termín *lexie* – je to zde záměrně jinak?*

7) Kapitola 6.6.2 Příbuzenské vztahy v úzké rodině, s. 64:

*Ukázalo se, že pro *sémémy propria* Pán je typická přítomnost *sému božství*, nikoli pro všechny *sémémy propria* Otec. – Lze u skutečných *propríi* mluvit o *sémémech* v pravém slova smyslu?*

B) Formulační zvláštnosti či neobratnosti:

1) Kapitola 1. Úvod: *Poté se soustředíme na jazykový obraz rodiny v současné české společnosti, abychom pochopili předporozumění dnešního čtenáře, které však může původní smysl některých evangelijních úryvků o rodině zkreslovat.*

2) Kapitola 3.2.1 Český ekumenický překlad, s. 12: *Podobným směrem se tedy pokouší jít i Český ekumenický překlad.*

3) Kapitola 3.5 Metafora a metonymie v bibli, s. 16: *... rozdíl mezi obrazným a doslovným jazykem*

4) Kapitola 5.2.1.2 Etymologické slovníky, s. 30: *Rod, praslovanský základ rodiny i dalších odvozenin, ... (jazyková x mimojazyková rovina)*

5) Kapitola 7. Závěr, s. 74: *... reagovat i na jedinečné potřeby očekávaných čtenářů*

Závěr: Posuzovaná práce Jany Drengubákové podle mého názoru představuje úspěšný pokus ukázat prospěšnost komplementárních přístupů a pohledů „tradiční“ (formálně-sémantické) a kognitivní lingvistiky pro jazykové analýzy textů. Splňuje nároky na diplomovou práci kladené, a proto ji doporučuji k obhajobě a navrhuji klasifikovat ji jako výbornou.

doc. PhDr. Ivana Bozděchová, CSc.
vedoucí práce

Soul 23. května 2012